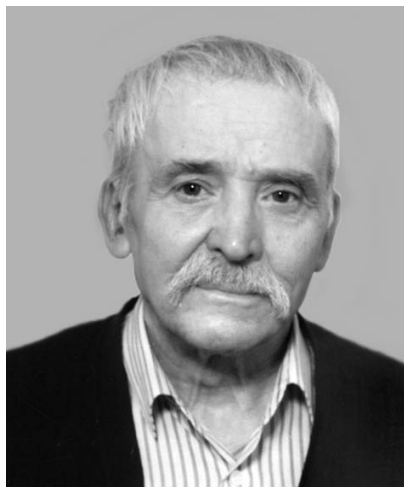

ЗАЛИВА́ХА Опанас Іванович (26. 11. 1925, с. Гусинка Куп'янського р-ну, нині Харківська обл. — 24. 04. 2007, Івано-Франківськ) — живописець, графік, скульптор і кераміст. Державна премія України імені Тараса Шевченка (1995), премія ім. В. Стуса (1989). Заслужений художник України (1999). Член НСХУ (1989). Закінчив Інститут живопису, скульптури та архітектури у Ленінграді (нині Санкт-Петербург, 1960; викладачі А. Мильников, В. Орешников, М. Степашкін). Працював у 1960–1961 художником у Тюмені (РФ), де 1961 року організував першу персональну виставку. У 1961–1965 роках працював в Івано-Франківському художньому фонді. Персональну виставку у 1962 закрито через тиждень за «безідейність». Активний учасник руху шістдесятників. Заарештований у серпні 1965 року і засуджений до п'яти років таборів суворого режиму за антирадянську пропаганду та агітацію. Покарання відбував у мордовському таборі № 11, де таємно виконав десятки ескізів, вітальних листівок, ескізів тематичних композицій, плакатів із зображенням Т. Шевченка (для святкування у таборі), портрет поета-в'язня К. Скуєнієкса. У 1970 році повернувся до Івано-Франківська.

Персональні виставки — у Львові (1988), Івано-Франківську (1989), Києві (1989), Чернівцях (1989), Харкові, Хмельницькому, Тернополі, Каневі (Черкаська область), Калуші, Надвірній, Косові, Бурштині, Коломії (усі — у 1990-х роках), Лондоні (1997). Працював у галузях станкового й монументального малярства (пейзажі, портрети, автопортрети, натюрморти, тематичні композиції, оздоблення інтер'єрів громадських споруд), станкової та книжкової графіки (тематичні композиції, портрети, вітальні листівки, ескізів, ілюстрації, оформлення книг); створював

також вітражі, мозаїки, станкові скульптури та кераміку. Новаторські за формою твори Заливахи сповнені національно-патріотичного змісту.

Для його творчості характерна широка тематика: відтворення історичного минулого народу (мозаїка «Борітеся — поборете», 1963; «Козака несуть», 1966, олія; «Козак Мамай», 1969, дерево, метал, темпера; «Чумацька вечір», 1980-ті роки, олія), возвеличення Кобзаря (вітраж «Т. Шевченко», 1964, співавтори — А. Горська, Л. Семикіна, знищено; ліногравюра «Чи буде суд? Чи буде кара?», 1964; «Шевченко-пророк», 2006, олія), філософські роздуми («Доля», 1970; «Світло істини», 2001), духовність народу («Богородиця», 1980; «Молитва», 1987; «Храмово», 1998), переживання людської долі («Розлука», 1970-ті роки; «Пієта», 1985; «Смукот», 1994), викриття злочинів тоталітарного режиму («Привид комунізму», 1982; «33-й рік», 1997; «Голодомор», 1998), мужність, жертвність, шляхетність мучеників за свободу («Мовчання», «Чай», обидва — 1989; «Грати», 1998; усі — олія).

Залишив спогади у книзі «Алла Горська. Червона тінь калини. Листи. Спогади. Статті» (Київ, 1996). Оформив обкладинку журналу «Український вісник» (1987), книги «Блудні сини України» Є. Сверстюка (Київ, 1993), «Палімпсести» В. Стуса (Київ, 2003); інтер'єри кав'ярень «Медівня», «Казка», «Картопляники», «Білий камінь», «Скала», крамниці «Дитячий світ» (усі — в Івано-Франківську, 1989). Окремі роботи зберігаються в НХМ, Національному музеї у Львові, Івано-Франківському художньому музеї, Тюменській картинній галереї.

Рекомендована література

1. Горинь Б. Опанас Заливаха. Вибір шляху. К., 1995;
2. Підгора В. Філософ української образотворчості // ОМ. 1995. № 1;
3. Опанас Заливаха: Альбом-каталог. Ів.-Ф., 1996;
4. Наконечний Л. Панас Заливаха на Британських островах серед українців // Укр. думка. 1997, 16 жовт.;
5. Горинь Б. Дорога до себе була дорогою до України // Час. 2000, 24 листоп.;
6. Мисюга Б. Старт табірної графіки Опанаса Заливахи // ОМ. 2003. № 1;
7. Опанас Заливаха: Альбом. К., 2003;
8. Корогодський Р. Опанас Заливаха // Сучасність. 2005. № 6;
9. Овсієнко В. Він просто був українцем // Визв. шлях. 2007. № 4.

Б. М. Горинь

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Заливаха Опанас Іванович / Б. М. Горинь // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-14749>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).